

rozvytok osobystosti v umovah nepreryvnoi osvity / Nepreryvna profesijna osvita: problemy, poshuky, perspektyvy: Monografia. [Intellectually creative development of personality in the conditions of continuous education / Continuing professional education: problems, searches, prospects: Monograph]. Kyiv.

5. Padalka, G. M. (1991). *Estetychna kultura maibutnih vchyteliv ta umovy iyi formuvannia.* [Aesthetic culture of future teachers and conditions of its formation] Kyiv.

6. Rudnytska, O. P. (2003). *Pedahohika zahala ta mystetska: navchalnyi posibnyl.* [General and artistic pedagogy: Textbook]. Kyiv.

7. Platonov, K. K. (1972). *Problemy sposobnosti.* [Ability problems]. Moscow.

8. Khmeliuk, R. I. (1986). *Metodicheskie rekomendatsii po proforientatsii I profotboru molodiezhy k pedagogicheskoi deiatelnosti v usloviah reformy obshcheobrazovatelnoi I profesionalnoi shkoly.* [Methodical recommendations on vocational guidance and professional selection of youth to pedagogical activity in the conditions of reform of general education and professional school]. Odessa.

9. Shishliannikova, N. P. (2013). *Polihudozhestvennaia podgotovka budushchego pedagoga-muzykanta k rabote v shkole.* [Polyartistic preparation of a future teacher-musician to work at school]. Polotsk.

10. Yusov, B. P. (1997). *Strategia vzaimodeistvia iskusstv v vospitanii shkolnikov: novaia paradigma / Vzaimodeistvie iskusstv: metodologia, teoria, gumanitarnoie obrazovanie.* [Strategy of arts interaction in schoolchildren education (new paradigm) / Artsinteraction: methodology, theory, humanitarian education]. Astrakhan.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БУЗОВА Олена Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики викладання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: методика навчання мистецьких дисциплін майбутніх учителів музики, формування фахівця мистецького профілю.

БОЯР Олексій Сергійович – асистент кафедри музичного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв.

Наукові інтереси: формування творчих здібностей майбутніх фахівців мистецької освіти, формування професійно важливих якостей фахівців вокально-диригентських дисциплін.

INFOEMATION ABOUT THE AUTHOR

BUZOVA Olena Dmytrivna – PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Art Disciplines Teaching of Berdyansk State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: methods of Art Disciplines teaching to future music teachers, formation of an art specialist.

BOIAR Oleksiy Serhiiiovych – an Assistant of the Department of Musical Arts, Kyiv National University of Culture and Arts.

Circle of scientific interests: formation of creative abilities of future specialists of art education, formation of professionally important qualities of specialists of vocal-conducting disciplines.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2021 р.

УДК 378.011:3

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-195-66-72

ГЛАЗУНОВА Ірина Кимівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3852-7057>
e-mail: sign2009@ukr.net

ЧЕНЬ Веньфен –

аспірантка факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8358-8599>
e-mail: 272969079@qq.com

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ФОРТЕПІАННОЇ НАДІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ НА ЗАСАДАХ
ЕВРИСТИЧНОГО ПІДХОДУ**

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Дослідження проблематики фортепіанної надійності майбутнього вчителя музичного мистецтва, її сутності та змісту – актуальна проблема сьогодення. Науково-теоретичне обґрунтування відповідних педагогічних умов, які

виконують функцію стратегічних орієнтирів для моделювання методики формування досліджуваного феномену на засадах евристичного підходу – є важливим завданням музичної педагогіки. Мистецька діяльність – один із дієвих чинників формування і розвитку людської особистості.

Отже, проблема реалізації евристичного підходу має стати засадничим началом у вирішенні проблем методики інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутнісні характеристики педагогічних умов у психолого-педагогічних дослідженнях було розкрито багатьма вченими цієї галузі. Згідно до визначення Ю. Бабанського, педагогічні умови навчального процесу являють собою педагогічні обставини, які виконують сприятливу роль для реалізації педагогічних закономірностей або протидіють їх функціонуванню [1, с. 80]. О. Дурманенко визначає педагогічні умови навчального процесу у ЗВО як «...особливості організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, що детермінують результати виховання, освіти та розвитку особистості студента, об'єктивно забезпечують можливість їх досягнення» [3, с.136].

Залучення засад евристичного підходу як суто методологічної основи для формування фортепіанної надійності вимагає розроблення таких педагогічних умов, які б уможливили провадження міжособистісної педагогічної комунікації на ґрунті принципів і технологій евристичного навчання.

Метою статті є визначення і конкретизація педагогічних умов формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, що інтегрують цілеспрямовано організований у процесі фортепіанної підготовки комплексний евристичний інструментарій, який дозволяє розкрити й реалізувати потенційні можливості процесу фортепіанної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упровадження в процес фортепіанної підготовки першої засади евристичного підходу, окресленої як творчодіяльнісна парадигма фортепіанної підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, під час якої відбувається формування фортепіанної надійності, вимагає організації відповідного означеній парадигмі навчального середовища. Відзначаючи наукову цінність ідеї Ю. Мануйлова, який зазначає про такі характеристики повноцінного навчального середовища, як багатомірність і технологічність [4], зазначимо, що упровадження творчодіяльнісної парадигми у процес фортепіанної підготовки за всіма її напрямками (пізнавально-аналітичним, музично-розвивальним, інтерпретаційно-виконавським, технічно-тренувальним та профілактично-

руховим) вимагає створення такого навчального середовища, яке б актуалізувало для суб'єктів фортепіанної підготовки сукупність можливостей для вияву активності щодо власного музично-творчого саморозвитку.

З позицій організації й управління процесом цілеспрямованого формування виконавської надійності студентів-піаністів у спеціально створеному навчальному середовищі можна виділити: суб'єктів фортепіанної підготовки, якими є студенти музично-педагогічного ЗВО; суб'єктів організації та управління процесом фортепіанної підготовки загалом і формування виконавської надійності зокрема, якими є викладачі, що займають посади професорів, доцентів тощо, концертмейстери, лаборанти та ін.; об'єкт організації та управління – процес формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів.

Подані вище позиції ґрунтуються на осмисленні навчального середовища для процесу формування фортепіанної надійності як такого, що є спеціально організованим та керованим у сенсі наявності і актуалізації постійних прямих і систематичних зворотних зв'язків, які функціонують поміж студентством – суб'єктом фортепіанної підготовки, професорсько-викладацьким складом – суб'єктом організації та управління процесом формування виконавської надійності, та об'єктом управління – процесом формування досліджуваного феномену.

Під *прямим зв'язком* ми розуміємо комплекс педагогічних впливів творчодіяльнісного характеру, що здійснюється через евристичний, демонстраційно-образний, вербальний, інтерактивний, проєктивний, інтерпретаційний та ін. інструментарій під час фортепіанної підготовки, за допомогою якого відбувається формування фортепіанної надійності, розвиток фортепіанно-технічних та інтерпретаційно-творчих умінь студентів, підвищується їх вмотивованість щодо постійного удосконалення власного фортепіанного виконавства. Під *зворотнім зв'язком* ми розуміємо ті дані та відомості, що отримуються професорсько-викладацьким складом під час поточної та підсумкової атестації з фортепіанної підготовки від студентів. Водночас, керованість процесом формування в студентів фортепіанної надійності у спеціально організованому навчальному середовищі має передбачати, з одного боку, відповідну результативність, тобто певну завершеність процесу

формування фортепіанної надійності під час фортепіанної підготовки, яка втілюється у сформованості її належного рівня. З іншого боку, творчо-діяльнісний характер фортепіанної підготовки не має обмежувати процес удосконалення фортепіанної надійності досягненням певного рівня, відповідаючи реалізації парі бінарних опозицій творчо-діялісної парадигми фортепіанної підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, спрямованої на формування фортепіанної надійності щодо завершеності процесу формування досліджуваного феномену, сталості отриманого результату і потенціалом щодо подальшого його удосконалення.

В. Биков, характеризуючи ознаки і структуру навчального середовища, вказує на важливість засобів навчання як важливої його складової, «...до складу якої входить сукупність матеріальних та інформаційних об'єктів, які можуть застосовуватися ... протягом навчання і в яких задовольняються вимоги щодо їхнього ефективного й безпечного використання» [2].

Спираючись на це твердження дослідника, можемо зазначити про те, що комплексне матеріальне забезпечення навчального середовища, сприятливого для формування фортепіанної надійності студентів музично-педагогічних ЗВО, включає окрім таких матеріальних об'єктів-засобів, як навчальні аудиторії, музичні інструменти, інформаційно-комунікаційні прилади, в тому числі і спеціалізований методично-технологічний інструментарій, базований на методах і засобах евристичного навчання, які, у свою чергу, забезпечують творчо-діялісну парадигму фортепіанної підготовки. Основу цього інструментарію складає, на нашу думку, сукупність практичних музично-творчих завдань, які вимагають від студентів як стандартних, так і нестандартних рішень під час виникнення проблем, притаманних процесу фортепіанного виконавства.

Для відпрацювання здатності майбутніх педагогів-музикантів до швидкого й ефективного віднайдення й утілення таких стандартних і нестандартних рішень професорсько-викладацький склад має, з однієї сторони, цілеспрямовано надавати студентам конкретні знання для забезпечення надійної творчо-виконавської діяльності, а з іншої сторони, цілеспрямовано занурювати студентів у різноманітні проблемні ситуації, які максимально наближують їх до стресових умов реального фортепіанного виконавства.

Причому і для оволодіння студентами

практичними знаннями й уміннями у галузі фортепіанного виконавства, і для занурення їх в умови реального концертного виступу фортепіанного виконавства найбільш ефективним інструментарієм є спеціально розроблені музично-творчі завдання, які базуються на моделюванні проблемної ситуації фортепіанного виконавства та її самостійному розв'язанні. Вимоги до розв'язання означених музично-творчих завдань мають формулюватися варіативно, у декількох площинах, які передбачають як традиційні, так і нетрадиційні, оригінальні шляхи. Варіативність розв'язання музично-творчих завдань відповідає реалізації такій парі бінарних опозицій творчо-діялісної парадигми фортепіанної підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, як включення в зміст фортепіанної підготовки творчих завдань, які потребують як стандартних, так і нестандартних шляхів розв'язання проблемних ситуацій музично-виконавської діяльності.

Водночас, застосування музично-творчих завдань для засвоєння практичних знань, для формування умінь і навичок надійного фортепіанного виконавства створює необхідний базис не тільки для теоретичного володіння й оперування ними, але й передбачає безпосереднє ефективне їх застосування під час виконавського процесу, сприяючи набуттю студентами відповідного позитивного досвіду у галузі фортепіанного виконавства. Такий практично сформований позитивний досвід фортепіанного виконавської діяльності ґрунтується вже не тільки на знаннях, запозичених у викладача, у провідних педагогів-піаністів, видатних виконавців, але й на власних, перевірених практикою знаннях і уміннях. Накопичення достатнього обсягу такого досвіду забезпечує належний рівень результативності виконання фортепіанних творів, що відповідає реалізації одразу двох пар бінарних опозицій творчо-діялісної парадигми фортепіанної підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, а саме: не тільки набуття студентами знань, умінь і навичок у галузі надійного виконання фортепіанних творів як кінцевий результат фортепіанної підготовки, але й переважання в процесі фортепіанної підготовки творчої результативності над рівнем засвоєння базових знань; не тільки набуття студентами знань, умінь і навичок у галузі фортепіанного виконавства на основі вивчення досвіду провідних педагогів, виконавців-практиків, але й побудова власної системи знань, умінь і навичок у галузі фортепіанного виконавства.

Аксіоматично, що процес формування в студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів фортепіанної надійності на засадах евристичного підходу передбачає опору на принципи евристичного навчання, серед яких, зокрема, важливу роль відіграють принципи особистісного цілепокладання та вибору індивідуальних освітніх траєкторій. Водночас, для організації та реалізації сприятливого навчального середовища для формування досліджуваного феномену у контексті творчо-діяльничої парадигми фортепіанної підготовки майбутніх педагогів-музикантів є принципово значущою є студентоцентричність, яка передбачає те, щоб в епіцентрі цієї підготовки знаходився студент як головний отримувач навчальних послуг музично-педагогічного ЗВО.

Оскільки студентоцентричність передбачає застосування в навчальному середовищі особистісно-орієнтованої моделі фортепіанної підготовки, яка підкріплюється її специфікою індивідуальних занять з фортепіано, що проводяться як музично-творчий діалог між викладачем і студентом, то логічним є те, що внутрішня організація навчального середовища спирається на створення відповідного діалогічно-творчого мікросоціуму. Саме у такому діалогічно-творчому мікросоціумі між викладачем і студентом є можливою розбудова як загальної, так і індивідуальної траєкторії формування досліджуваного феномену, що відповідає реалізації останній парі бінарних опозицій творчо-діяльничої парадигми фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Загальна траєкторія детермінується такими основними чинниками-віхами формування фортепіанної надійності, як ретельна підготовка фортепіанної програми, спроможність студента щодо саморегуляції під час прилюдної фортепіанної гри, а також «сформована завадостійкість», спрямована на протидію негативного впливу стресових ситуацій [5, с. 125]. Індивідуальна траєкторія, безумовно спираючись на подані вище чинники, розробляється викладачем з урахуванням індивідуальних особливостей особистості студента, його мотиваційно-ціннісних пріоритетів, смаків, рівня загальної фортепіанної підготовленості та особистісних музично-творчих здібностей, особливостей темпераменту, схильності до дистресу та евстресу тощо.

З огляду на вищезазначене, *першою педагогічною умовою* формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, на основі якої відбувається

упровадження такої засади евристичного підходу, як творчо-діяльнична парадигма фортепіанної підготовки, доцільно визначити організацію та актуалізацію відповідного означеній парадигмі творчо-діяльничного навчального середовища, яке враховує сукупність притаманних їй бінарних опозицій. Першу педагогічну умову формування фортепіанної надійності доречно вважати ключовою, адже тільки в творчо-діяльничному навчальному середовищі можна забезпечити реалізацію другої і третьої засад евристичного підходу.

Ефективність методичної реалізації у процесі фортепіанної підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів другої засади евристичного підходу – інтеграції евристичних методів і форм мистецького навчання як основи педагогічного інструментарію у процесі формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів – залежить, з одного боку, від специфіки педагогічного впливу означених методів, а з іншого боку, від налагодження оптимальної взаємодії між професорсько-викладацьким складом і студентством.

Оскільки фортепіанна підготовка студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів проходить, як правило, під час індивідуальних занять, коли студент і викладач знаходяться у процесі діалогічного творчого спілкування, то методи евристичного навчання мають використовуватися лише такі, які підходять для індивідуального заняття удвох, а форми евристичного навчання не повинні входити у суперечку із діалогічною формою індивідуального заняття. Під час вивчення навчальних курсів «Основний інструмент», «Додатковий інструмент» індивідуальні заняття з фортепіано проходять систематично 1 раз на тиждень.

До евристичного педагогічного інструментарію, доцільного для індивідуальних занять фортепіанної підготовки, належать: метод моделювання проблемних ситуацій концертного виступу, метод евристичного діалогу з проблем фортепіанного виконавства, особистісно-орієнтований рефлексивний тренінг щодо вправлення студентів у різновидах евристичної мистецької діяльності, евристична бесіда, проєктивно-інтерпретаційні методи, метод послідовних наближень до реальної ситуації прилюдного виконавства, метод контрольних запитань, інтерпретаційний метод асоціативних гірлянд тощо.

Водночас, у процесі фортепіанної підготовки застосовуються не тільки

діалогічні форми означених індивідуальних занять, які проходять регулярно, але, хоча й не так часто, застосовуються також і певні полілогічні форми фортепіанної підготовки, які потребують відповідного евристичного педагогічного інструментарію. До таких форм належать, зокрема, групові репетиції усього класу професора, доцента, старшого викладача тощо до концертів класу, екзаменів, заліків, а також самі концерти та інші групові заходи, які потребують прилюдного фортепіанного виконавства, засідання гуртків та проблемних груп НСТ, студентських науково-практичних конференцій з проблематики фортепіанного виконавства та ін.

До евристичного педагогічного інструментарію, доцільного для групових занять фортепіанної підготовки, а також до групових заходів фахового навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів у цілому, належать: метод евристичного полілогу, евристична бесіда, евристично-професійний конкурс «Кращий за фахом», ситуаційно-рольова гра «Фортепіанний фестиваль «Арт-клавір», метод мозкового штурму щодо вирішення проблеми сценічної витримки під час сценічних виступів, метод евристичної on-line конференції з питань фортепіанного виконавства, для якої в інтернеті створюється спеціальна група користувачів і яка проводиться в позаурочний час, маючи на меті розвиток креативності мислення майбутніх вчителів-музикантів; метод асоціацій та аналогій у процесі виявлення образно-творчого й ідейного змісту фортепіанних творів, метод ведення колективного щоденника педагогічної практики, метод контрольних запитань тощо.

Наведені вище евристичні методи і форми залучають сукупність евристичних прийомів, серед яких: адаптація до умов реального концертного виступу, диференціація стресорів фортепіанної виконавської діяльності, інверсія фрагментів фортепіанних творів під час вивчення їх напам'ять та ін. Повноцінне використання багатой палітри форм, методів засобів і прийомів евристичного навчання під час формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів може бути реалізоване лише за умови забезпечення їх тривіневого інтегрованого застосування (згідно до другої засади евристичного підходу), яке передбачає їх фундаменталізацію, універсалізацію та професіоналізацію.

Тобто евристичні форми, методи, засоби й прийоми евристичного педагогічного інструментарію мають бути не тільки консолідовані навколо вирішення проблеми формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних

університетів (рівень фундаменталізації), але й покладені в основу формування усіх структурних компонентів досліджуваного феномену (рівень універсалізації). Водночас, рівень розробленості евристичного педагогічного інструментарію під час формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів має забезпечувати стійку позитивну динаміку її формування, тобто уможлилювати досягнення високої результативності усієї методики (рівень професіоналізації).

Забезпечити всі три вищезазначені рівні є можливим лише за умови не просто уведення евристичних елементів у процес викладання навчальних курсів, дотичних до фортепіанної підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, а також до просвітницьких, науково-дослідницьких та ін. заходів, які стосуються фортепіанного виконавства, але й планомірного їх використання на постійній основі.

Таким чином, другою педагогічною умовою, на основі якої відбувається упровадження другої засади евристичного підходу – інтеграції евристичних методів мистецького навчання як основи педагогічного інструментарію у процесі формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів – доцільно визначити розширення змісту методичного забезпечення фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики шляхом планування, а також систематичного й узгодженого застосування евристичних форм, методів, засобів і прийомів.

Успішність методичної актуалізації третьої засади евристичного підходу щодо застосування евристичних стратегій як основи методичного забезпечення формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів залежить безпосередньо від ефективності втілення й реалізації сутнісного наповнення цих стратегій у процесі фортепіанної підготовки. У даному випадку мова іде про втілення й реалізацію алгоритмів покрокових евристичних дій таких стратегій, як стратегія функціонально-цільового аналізу проблеми формування фортепіанної надійності майбутніх педагогів-музикантів, стратегія аналізу ключового протиріччя проблеми її формування, стратегія подолання негативного емоційного впливу стресорів як бар'єрів під час формування досліджуваного феномену, а також стратегія використання інформації під час формування фортепіанної надійності майбутніх педагогів-музикантів.

Адже втілення алгоритмів покрокових евристичних дій у процес фортепіанної підготовки за всіма її напрямками закладає певне інтелектуально-пошукове підґрунтя для продуктивного формування досліджуваного феномену. У той же час, означені алгоритми названих вище евристичних стратегій, застосовані в якості методичного базису, спрямовують фортепіанну підготовку на створення студентами факультетів мистецтв педагогічних університетів власної стратегії управління процесом фортепіанного виконавства, що можна розцінювати як один з найважливіших результатів сформованості фортепіанної надійності.

Таким чином, третьою педагогічною умовою, на основі якої відбувається упровадження третьої засади евристичного підходу – застосування евристичних стратегій як основи методичного забезпечення формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів – доцільно визначити орієнтацію фортепіанної підготовки на втілення й реалізацію алгоритмів покрокових евристичних дій таких евристичних стратегій, як стратегія функціонально-цільового аналізу проблеми формування фортепіанної надійності майбутніх педагогів-музикантів, стратегія аналізу ключового протиріччя проблеми її формування, стратегія подолання негативного емоціогенного впливу стресорів як бар'єрів під час формування досліджуваного феномену, а також стратегія використання інформації під час формування фортепіанної надійності майбутніх педагогів-музикантів.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. З огляду на викладене вище, дослідження педагогічних умов, необхідних для втілення методичних засад евристичного підходу у процесі формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів дозволив їх визначити як об'єктивний комплекс чинників організації навчального середовища, детермінованого процесом фортепіанної підготовки, який позитивно впливає на продуктивність і результативність фортепіанної виконавської діяльності за рахунок уведення в навчальний процес принципів і технологій евристичного навчання.

Подальший розвиток перспектив науково-методичного осмислення інструментально-виконавської підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів потребує розгляду таких проблем, як професійне самовизначення майбутніх фахівців в галузі художньої діяльності; шляхи забезпечення якості їх

підготовки в умовах ринкової економіки; визначення специфіки підготовки магістрів тощо.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бабанский Ю. К. Интенсификация процесса обучения. Москва: Знание. 1989. 558 с.
2. Биков В. Ю. Навчальне середовище сучасних педагогічних систем. Професійна освіта: педагогіка і психологія. Видання IV. Видавництво: Вищої Педагогічної Школи у Честохові. Ченстохова. 2004. С. 59–80.
3. Дурманенко О. Теоретичний аналіз поняття «Педагогічні умови» в контексті моніторингу виховної роботи у вищому навчальному закладі. Молодь і ринок, №7 (90). 2012. С.136–138.
4. Мануйлов Ю. С. Средовой поход в воспитании: автореф. дисс. докт. пед. наук. 13.00.01. Москва. 1998. 46 с.
5. Юник Д. Г. Виконавська надійність митців музичного мистецтва: концептуальний аспект. Наукова школа Г. М. Падалки. Колективна монографія. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова. 2011. С. 121–151.

REFERENCES

1. Babanskyi, Yu. K. (1989). *Yntensyfikatsiya protsessa obucheniya..* [Intensification of the learning process]. Moskva.
2. Bykov, V. Iu. (2004). *Navchalne seredovyshche suchasnykh pedahohichnykh system.* [Navchalne middle ground of modern pedagogical systems]. Chenshtokhov.
3. Durmanenko, O. (2012). *Teoretychnyi analiz poniattia «Pedahohichni umovy» v konteksti monitorynhu vykhovnoi roboty u vyshchomu navchalnomu zakladi.* [Theoretical analysis of the concept of «Pedagogical conditions» in the context of monitoring educational work in higher education].
4. Manuilov, Yu. S. (1998). *Sredovoi pokhod v vospytanyu.* [Environment campaign in education]. Moskva.
5. Iunyk, D. H. (2011). *Vykonavska nadiinist mytsiv muzychnoho mystetstva: kontseptualnyi aspekt.* [Performance of music artists: a conceptual aspect]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ГЛАЗУНОВА Ірина Кимівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Наукові інтереси: удосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі засобами мистецьких дисциплін, історія вітчизняної та зарубіжної музичної педагогіки.

ЧЕНЬ Веньфен – аспірантка факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Наукові інтереси: інструментально-виконавська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

HLAZUNOVA Iryna Kumivna – Candidate of Pedagogic sciences, Assistant professor Department of Pedagogy of Art and Piano Performance Faculty of Arts named after Anatoly Avdievsky NPU named after M. P. Dragomanov.

Circle of scientific interests: improvement of the educational process in higher school by means of artistic disciplines, history of domestic and foreign

musical pedagogy.

CHEN Wenfeng – Graduate Student of the Faculty of Arts named after Anatoly Avdievsky NPU named after MP Drahomanov.

Circle of scientific interests: nstrumental and performance training of future teachers of music.

Стаття надійшла до редакції 26.04.2021 р.

УДК: 37.025.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-195-72-76

КИРИЧЕНКО Олена Іванівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва та дизайну Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID:<http://orcid.org/0000-0002-2879-3300>
e-mail:olivki777@gmail.com

СТРІТЬЄВИЧ Тетяна Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент завідувач кафедри образотворчого мистецтва та дизайну Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID:<http://orcid.org/0000-0001-6655-678X>
e-mail: tanya_strit@ukr.net

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОГО СПРИЙНЯТТЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОЇ ГАЛУЗІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Пошук ефективних шляхів підвищення якості вищої освіти постійно спрямовує до оновлення навчального процесу і до вибору найбільш продуктивних форм, методів, технологій навчання. Сьогодні актуальною є така освіта, яка акцентує увагу на формуванні духовної культури студентів, що знаходить відображення у взаємовпливах художньо-естетичних компонентів на всі сфери соціальних відносин. Особливе місце займає взаємозв'язок, результативне спілкування особистості з художнім образом, в якому візуалізуються моральні, соціальні, психолого-педагогічні проблеми суспільства. Наразі процес сприйняття відбувається в системі інтенсивного, а подекуди й агресивного візуального потоку, який формується дизайном зовнішнього середовища, Інтернетом, соціальними мережами, телебаченням, рекламою, шоубізнесом тощо. Ефективність комунікації в таких умовах залежить від розуміння та грамотності візуального художнього сприйняття. Саме художнє сприйняття, на основі розвитку візуальної культури, формує світогляд та цілеспрямований розвиток особистості.

Сприйняття мистецтва майбутніми

фахівцями в галузі художньої діяльності є результатом формування художньо-естетичної компетентності в процесі навчання. Дана компетентність припускає необхідне оволодіння певним колом знань, навиків та умінь, що спрямовані на їхнє удосконалення в навчальному процесі. Розвитку художнього сприйняття сприяє багато аспектів, зокрема формування навиків самостійної творчої діяльності, а вже розвинене художнє сприйняття здатне розвивати творчу уяву, креативне мислення, комунікативні навички. Незважаючи на те, що проблема розвитку сприйняття вивчається багатьма науками протягом десятиліть, вона не втрачає своєї актуальності і потребує пошуку нових методологічних підходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До вирішення багатоаспектної категорії сприйняття звертаються науковці різних галузей. Р. Арнхейм, А. Бакушинський, Л. Виготський, А. Маслоу, С. Рубінштейн та інші виокремлюють різні типи сприйняття та визначають їх певну складність. Художники-практики, які причетні до педагогічної діяльності і мають теоретичні праці з власного практичного досвіду – Г. Біда, С. Алексєєв, М. Волков, Б. Німенський, а також мистецтвознавці